List 21. **NOVICE** Tečaj XXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 24. maja 1865.

Prvi občni zbor
„Slovenske Matice“ v Ljubljani
11. maja 1865.
(Konec.)

Obravnava o proračunu se je vršila tako-le: Prvi se je oglasil dr. Vošnjak: S sestavljenim proračunom nismo nikakor zadovoljni, in čudimo se, kako da ste se mogli odločiti dve tretjini dohodkov stroškom, in le ena tretjina izdavanju knjig — edinemu namenu Matice slovenske. Če se bode tako gospodarilo, kako bodemo napredovali? Če bodemo izdajali samo takošne knjige, kakoršen je bil „Koledar“, kako se more Matica povzdigniti? Zato je treba, da se stroški ponižajo. To se bo dalo tako-le storiti: a) Plačanega tajnika Matica več ne potrebuje, kajti pisarij, ki jih je bilo treba prvo leto, prihodnje ne bo več toliko; lahko torej popolnoma odpade 360 gold. stroškov, ki so tajniku odločeni; Matici ne gré skrbeti za osebe, ampak za stvar, ktera je nad osebo, in za društveno korist; izmed 16 odbornikov ljubljanskih se bosta gotovo našla dva, ki bota iz čistega rodoljubja zastonj prevzela tajništvena opravila; jez torej nasvetujem, da se z junijem mesecem tajniku ustavi plača; — b) čitavničinemu strežaju, ki opravlja tudi službo matičinega služabnika, naj se plača od 50 gld. zniža na 25 gld.; — c) zastran stanovanja naj se čitavnica naprosi, da jej je dá kakor dosedaj brez plače, kar bo gotovo rada storila, in odpadlo bode 120 gold., odločenih za stanovanje. Tudi ozir tiska navadnih pisarniških potreb dalo bi se varčneje ravnati; omenim le enega nepotrebnega stroška preteklega leta; matičina pravila dobili smo trikrat. Ako se bode tako ravnalo, lahko se bode proračun narobe postavil, namreč tako, da se na stroške obrne le ena tretjina dohodkov, dve pa na izdavanje knjig — in to jez predlagam.

Dav. Trstenjak: Možje, kteri so sposobni tajništvena opravila prevzeti, niso prosti, ampak imajo vsak že mnogo druzih opravil, javalne bo mogel kdo toliko posla prevzeti, zato menim, da je Matici treba posebnega tajnika. Kdor pa dela, mora tudi jesti, treba je toraj tajnika plačati. Mogoče bi pa morda vendar bilo, da se za manjšo plačo opravlja tajništvo; po tem potu naj bi skušal prihodnji odbor, ali se ozir tajnika dajo znižati stroški.

Dekan Burger: Zoper velike stroške se povsod pritožujejo ljudjé, posebno zoper visoko tajnikovo plačo. Naj se torej dobí kdo, da bode za malo plačo opravljal to službo. Saj je dosti rodoljubov, ki se ne bodo branili dela Matici na korist. Varčnosti nam je treba.

Dr. Janko Srnec: V Ljubljani je dosti rodoljubov in sposobnih mož; saj imamo bogoslovce, sokolovce in čitavničarje; gotovo bodo neplačanemu tajniku radi pomagali, ako jih naprosi. Tako ravnamo v Mariborski čitavnici. Matičin namen je, da podpéra slovensko slovstvo; če bode imel tajnik 360 gold. plače, koliko potem ostane za knjige? Torej podperam nasvet dr. Vošnjakov.

A. Kunšič: Tajnik nima le naloge, da umé slovenski pisati in uradovati, ampak on mora tudi skrbeti, da so vsa Matičina opravila v lepem redu, ker sicer se bodo od vseh straní oglašale pritožbe. Tega se pa ne bo moč ogniti, ako se tajniku ne bode dajala plača. Kar pa tiče stanovanje, tù je opomniti, da je Matica svoje društvo, čitavnica svoje, torej mora tudi Matica imeti svoje stanovanje. Tudi ako bi ktero društvo nehalo, pride v zadrego tisto, ktero bi ostalo brez stanovanja.

Dr. Srnec: Čitavnica in Matica imate obé ta namen, da vsaka po svojem potu skrbí za narodno izobraženost, zato lahko ostanete obe skupaj.

A. Kunšič: Matica ima že nekaj orodja, kteremu potrebuje prostora. Čitavnica pa ima zdaj za-se komaj dovolj prostora, torej je treba, da se Matici dobí stanovanje.

Dr. Vošnjak: Kar se tiče tajnika, naj opomnim, da ne bode v 2. letu več toliko posla, kolikor ga je bilo v prvem, in da tudi ni treba, da bi se vse tako birokratično uredovalo. Kar pa tiče čitavnico, jako dvomim, da ne bi bila stalna, in torej mislim, da Matica lahko ostane v čitavničinih prostorih.

Dr. Ivan Bleiweis: Namen mojega govora ni, da bi se ustavljal temu, kar hoče današnji zbor sporočati prihodnjemu odboru Matičinemu; le zato poprimem besedo, da opravičim, zakaj da je začasni odbor tako delal, kakor je sl. zboru znano. Čeravno se mu marsikaj graja, vendar lahko rečem, da smo varčno ravnali. Da smo bili zavoljo tega pikani po časopisih, to nam ni hudo délo, ker vsak izmed nas je ustavnega duhá, kterega ne žali svobodna beseda; saj tudi pri nas, kakor v državnem gospodarstvu, je nastopila dôba odbitkov: „der Abstriche.“ Prvo je izdajanje knjig pri slovenski Matici, — kdo če to tajiti! Al pot, ki se nasvetuje v ta namen, je po mojih mislih narobe svetovana. Hočemo li z beraškim postopanjem doseči ta namen? Jez mislim, da moramo iskati druge poti, in ta je, da Matici pridobimo dosti udov. Poglejmo njihovo število. Največ je Kranjcev in Štajarcev, pa vendar je tudi še teh premalo, od drugod jih pa žalibog! skoro nič ni, ali saj mnogo premalo. Prvo, drugo in tretje je, da dobimo veliko udov, potem bode tudi dovolj dohodkov. Prvo leto je bilo res veliko stroškov, kterih pozneje ne bode, nekteri pa vendar zmiraj ostanejo. Tajnika, pravite, da ni treba, ker izmed 16 ljubljanskih odbornikov bosta gotovo dva zastonj delala. Tajnik je poleg druzega svojega posla tudi manipulant, ki mora

veliko pisariti, pisma pečatiti, s pošto se vkvarjati, knjige razpošiljati in opravljati druga neljuba dela, kterih neče vsak opravljati. Če se je v Mariboru pri čitavnici tako delalo, moram opomniti, da je velik razloček med čitavnico in Matico, ki je društvo za vse slovenske dežele. — Čitavnica ljublj. je Matici za stanovanje brez plačila prepustila sobo, ktera je pa tako tesna, da človek ni mogel mimo mize iti, kadar smo imeli seje; kako bo, kadar bo pri sejah 16 ali še več odbornikov? Menim, da 120 gold. ni potrata, ako se odločijo za Matičino stanovanje. Tudi je čitavnica od danes do jutri v tem stanovanji, Matica pa mora biti gotova. — Kar tiče služabnika, morda se dobí za 25 gold., vendar pa dvomim. — Reklo se je, da so se pravíla po trikrat razposlala. Al temu ni tako, razun po kaki pomoti. Razposlala so se le dvakrat, in še ne vsem udom; priložena so bila vabilom k pristopu, torej jih imajo v rokah še taki, ki niso pristopili k Matici, kajti vsi povabljeni še niso pristopili. To pa se je menda vendar moralo zgoditi; razposlala so prav za prav le z vabilom k občnemu zboru, in to je bila menda tudi dolžnost opravilnega odseka. Res je, da so tudi tiskana v koledarji, ki smo ga izdali, al temu ni bil namen, da bi bil udom oznanil pravila, hotli smo tudi neude, kterim je prišel koledar v roke, seznaniti ž njimi ter jih tako nagniti k pristopu. To se je tudi zgodilo, kajti videli smo, da so potem začeli bolj pristopati k Matici. — Kakor koli tedaj to reč sučem in sučem, pač ne vém, kje da je tisto strašno gospodarstvo, ktero se očita opravilnemu odseku. Sicer se pa ne uperam ničemur, kar bi brez škode Matici pomoglo, da se prihranijo stroški, in kar bi spadalo v opravilstvo prihodnjega odbora.

Dr. Vošnjak: Jez nisem rekel, da je bilo v prvem letu slabo gospodarstvo; al za drugo leto ne bode moč izhajati, če ostanejo stroški, kakoršni so odločeni po proračunu. Torej ostajam pri svojem nasvetu: da tajnikova plača neha z mesecem junijem, naj bi čitavnica še zanaprej dajala Matici stanovanje in da se čitavničinemu strežaju za matičina opravila plača 25 gld. Drug služabnik bi se vé da ne mogel tega opravila prevzeti za to plačo.

Dav. Trstenjak: Jez zopet moram zagovarjati, da društvo ohrani plačanega tajnika, ker to zahteva matičinih pravil 19. §., kteri gotovo ni bil vstavljen brez vsega premisleka.

Svetec: Jez menim, da je najpred treba formalnost dr. Vošnjakovega nasveta razjasniti, ker se mi zdí, da ta predlog ni na svojem mestu; kajti matičinih pravil 19. §. pravi: „odbor določuje, koliko bode po velikosti društvenih dohodkov smelo biti stroškov; sklepljе, koliko se za rokopis dá vsacemu pisatelju posebej, koliko blagajnik dobode za svoj trud; odbor tudi izvoli tajnika poleg drugih potrebnih pomočnikov in vkrene, koliko bode kteremu dajati plače.“ Véliki zbor torej ne more sklepati o stvari, ktera je prihranjena samo matičinemu odboru. Menim tedaj, da je g. dr. Vošnjak izrekel samo željo, in mislim, da se o njegovem nasvetu po pravilih, predno se ne spremené, ne more glasovati.

Dekan Burger: Moja misel je, da ima véliki zbor večo oblast, kakor odbor, ker v njem se smejo zbrati in govoriti vsi udje; v odboru je pa le 16 ljubljanskih gospodov, kteri imajo skorej vse v rokah. Jez torej mislim, da občni zbor smé v tej stvari sklepati.

Dr. E. H. Costa: Gosp. dr. Vošnjakov nasvèt je važen: prvič, ker določuje za tiskanje knjig 900 gold., za stroške pa 500 gld.; drugič pa zato, ker se vpraša, ali je mogoče napredovati po dr. Vošnjakovem predlogu? Jez moram naravnost reči, da ni mogoče. Če dr. Vošnjakov predlog zmore, pojde Matica rakovo pot; da bode mogoče, izdajati knjige, treba je denarjev. Ako bi jih že zadosti imeli, bila bi nam odkazana pot varčnosti, da bi si jih več prihranili za knjige. Al denarjev je še premalo, torej nam mora, kakor je že rečeno bilo, prva skrb biti, da več udov dobimo. Po nekterih krajih ni skoro še nič udov pristopilo. V ta namen je pa treba delati, in — in kdo bode delal, ako nimamo tajnika? Ali matičini udje? So li dozdaj delali vsi in pomagali vsi, da smo prišli na pot, na kterem smo? Ali bodo v prihodnje delali, da dospemo tjè, kamor je treba, da pridemo? Sv. Mohora društvo ima 2000 udov, mi le 700; ono torej lahko izdaja knjige. Naj torej zbor dobro prevdari, predno sklene o dr. Vošnjakovem nasvetu. Drugo vprašanje je: ali bode odbor mogel izhajati, če obveljá ta predlog? Ne, ako ne bode imel plačanega tajnika. Saj poznate rodoljube. Iščite jih, kteri bodo zastonj opravljali toliko posla, kolikor ga ima tajnik pri Matici. Če jih najdete, dobro, a če ne, potem na škodi bode Matica, ki zdaj tako lepo napreduje. — Kar tiče stanovanje, moram vprašati: ali bode čitavnica hotla Matico še dalje imeti pod streho? Tega ne morem vedeti, ker o tem sklepljе čitavničini odbor. Al je pa tudi spodobno, da je Matica še dalje tako beraška, kakor dozdaj; mogla se je namreč o „čitavničinih besedah“ umakniti iz sobe, da se je va-njo devalo orodje, ki je bilo potrebno čitavnici, kar očitno kaže, da čitavnica nima preveč prostorov. Meni se zdí, da se to ne spodobi Matici. — Dalje tudi ne verjamem, da bi Matica mogla dobiti služabnika za 25 gold. na leto. — Čemu bi se delale nove skušnje, ko vidimo, da je do zdaj bilo dobro. Če bode dr. Vošnjakov predlog sprejet, veljal bode za vse leto; al kaj pa potem takem bode, ako bi odbor ne mogel izpeljevati, kar se nasvetuje? Varčnosti se tudi jez nikakor ne ustavljam, toda mogoča mora biti in Matici ne na škodo. Te varčnosti se drží proračun, torej svetujem, da se potrdi, kakoršen je.

Dr. Srnec: Govorilo se je, da je najpotrebneje, povikšati dohodke. Ali pa to bode mogoče? Matica je razposlala že veliko povabil k pristopu, al vabljeni vendar niso pristopili, torej nimamo upanja, da bi se nabralo veliko več novih udov; torej dohodkov po tej poti ne moremo zvikšati, stroške pa lahko ponižamo; to je v naši moči. Sv. Mohorja društvo daje svojim udom za 1 gold. več knjig na leto, kakor jih je dala Matica za 2 gld.; toda pri sv. Mohorja društvu vsi zastonj delajo; tudi nima svojega stanovanja. Ako potrdimo proračun, potem ne bodemo napredovali, ampak sv. Mohorja društvo bode zmiraj pred nami. Jez Matici gotovo želim najlepšega poslopja: al dokler si ga ne moremo napraviti, ga ne moremo imeti. Prva stvar je društveni namen — da se bodo izdavale knjige. Pravila pa tudi ne branijo dr. Vošnjakovega nasveta, ki le pravi, naj bode 900 gold. odločenih za knjige, drugo pa za stroške. Vesoljni zbor gotovo pa tudi ima veče pravice, kakor sam odbor. Matica ne pojde rakove poti, ako ne bode imela plačanega tajnika. To bode gotovo napredek, če letos izdá tri knjige namesti veliko nepotrebnih pisem; brez nepotrebnega dopisovanja dela tudi sv. Mohorja društvo.

Jan. Sajevec: Matičinih pravil 3. §. govorí, da čitavnici sme za zdaj rabiti Matičina knjižnica, torej se menda tudi ne bode branila, Matico imeti pod svojo streho. Jez podpéram tudi nasvèt g. Sveteca, naj po današnji želji skrbí odbor, da Matica dobí tajnika ali zastonj ali saj za manjšo plačo, ravno tako tudi služabnika za manjšo plačo.

Mih. Peternel: Ali pa slavni zbor tudi vé, kaj se pravi, knjižnico v redu držati? Jez to vem iz lastne izkušnje pri realki. Knjižnica mora imeti svoj

posebni prostor za omare, tajnik mora imeti pisarnico, in blagajnik mora imeti blagajnico. Jez govorim za pošteno stanovanje, bodi si kjer koli hoče. Vendar bi pa lepo bilo, ako skupaj ostanete Matica in čitavnica. Če bomo otresli stroške, potem bode odbor moral imeti 1 knjižničarja, 1 tajnika in 1 blagajnika posebej, ker en človek ne bode mogel z delom izhajati. Jez sem za dobrega tajnika, pa naj bode plačan, ali ne.

Dr. Ivan Bleiweis: Kakor je dokazal g. Svetec, more po pravilih občni zbor le željo izreči, da poskuša odbor tako delati, kakor je nasvetoval gospod dr. Vošnjak; skleniti o tej stvari ne more. Odbor pa take občne želje gotovo ne bo v nemar puščal. Kar se pa tiče društva sv. Mohora, je moja misel ta, da je g. dr. Srnec prav za me govoril, in ne proti mojim besedam, in to hočem dokazati. Ako sv. Mohorja društvo izdaja za 1 gold. več knjig, kakor Matica za 2 gold., izhaja to odtod, da ima veliko več udov; po takem je častiti gospod doktor mi pritrdil, da prvo je: veliko udov. Sv. Mohorja društvo jih ima 2000, mi komaj 700, in dokler ne bode tudi Matica imela toliko udov, ne moremo izdajati toliko knjig, kolikor bi jih bilo gotovo želeti. Mi smo v prvem letu, sv. Mohorja društvo ima že več let za seboj. Prvo leto tudi ono ni izdalo toliko knjig, kolikor jih izdaja zdaj; zdi se mi, da eno tistih let, ko se je še plačevalo po 3 gold. na leto, Mohorjevi udje niso prejeli celó nobenih. Jez se za trdno nadjam, da tudi Matica dobí toliko udov, zlasti letnih, ako si vsi prizadevamo za nje. Zabiti pa tudi ne smemo, da ima sv. Mohorja društvo drugo pot in tudi drug namen. — Sv. Mohorja društvo daje svojim udom namesti „diploma“ le podobico, česar Matica vendar ne more. Da smo pa v resnici varčno ravnali, priča tudi to, ker si za zdaj še nismo upali nasvetovati, da bi že zdaj udje dobili diplom, kteri bi prizadel preveč stroškov; tudi si nismo upali še nasvetovati, da bi se kupila „Wertheimova“ blagajnica, ker je predraga, akoravno je društvo jako potrebuje. Kdo more biti nam porok za denarje, ako bi v stanovanji g. dr. Zupanca začelo goreti, ali ako bi se kaj druzega primerilo? Prva reč ostane po mojih mislih ta, da naberemo veliko udov.

Dr. Leon Vončina: Lahko je izreči kako željo, al vprašanje je, ali se dá tudi tako lahko izpeljati. — Dva nasveta prideta na glasovanje; namreč g. dr. Vošnjakov in g. dr. Costov.

Dr. Vošnjak: Moj nasvet naj se glasí: naj se 900 gold. odloči za knjige, ostali znesek pa za stroške.

Dr. Iv. Bleiweis: Prvo mora priti na vrsto nasvet g. Svetčev, ki pravi: „o dr. Vošnjakovem nasvetu naj se ne glasuje, ker je tako sklepanje zoper pravila. Bodi naj odboru le želja, kar je zbor izrekel.

L. Svetec: Moj nasvèt je: naj se o dr. Vošnjakovem nasvetu ne glasuje, ampak odbor naj bi skrbel, da se ta želja izpolni, ako bode mogoče.

Ivan Parapat: Jez svetujem, naj bi se glasovanje odložilo do tedaj, da pride v razgovoru o premembi društvenih pravíl tudi 19. §., ki govorí o tajnikovi plači, ker tudi o tem §. je nasvetovana prememba.

Dr. Vošnjak: Jez torej po takem svetujem: naj se le izreče želja, da bi odbor 900 gld. obrnil za knjige, in ostale denarje za druge stroške, in o tem nasvetu naj se glasuje.

Prof. Pajk: Ker pride razgovor o premembi pravil še le na vrsto, zato jez svetujem, da se zdaj potrdi ves proračun, razun tajnikovih 360 gold.

Dr. Srnec: Jez podpéram nasvèt g. dr. Vošnjakov, ter mislim, da gotovo ne more odbora preveč vezati, ker izreka le željo, na ktero naj bi se odbor ozeral.

Dr. E. H. Costa: Prvo naj se glasuje o tem, ali pride prof. Pajkov nasvèt na glasovanje, ali ne. —

O prof. Pajkovem nasvetu se glasuje. Odbor mu ne pritrdi. Potem je prišel na vrsto dr. Vošnjakov in obveljá z veliko večino.

Dr. E. Costa: To nikakor ni praktično, da je obveljal ta nasvet. Naloga prihodnjega odbora tedaj bode, da se drží te želje, kolikor mu bode le mogoče.

Tako je bil dovršen o proračunu razgovor, ki dolžnost naklada odboru, da varčno ravná, kolikor je mogoče, vsem udom pa, da skrbé in se trudijo, da Matica pridobí čedalje več udov, zlasti letnih, in po njih veče dohodke.

Za proračunom prišla je na vrsto volitev 40 odbornikov, oddalo se je 269 volilnih listov, kteri so Matici dali za 1865. leto odbor, ki so ga že zadnje „Novice“ na 162. strani razglasile slovenskemu svetu. Dr. Srnečev predlog, da dosedanji opravilni odsek s pomočjo tajnikovo pregleda in preštevili volilne liste in da skliče prvo odborovo sejo, potrdilo je zborovo glasovanje.

Po dovršeni volitvi je poročal tajnik Levstik o dr. Vojskovih knjigah; udeležili so se te razprave dr. Srnec, L. Svetec, dr. Costa in dekan Burger; sklep je bil, naj odbor pozveda, kakošne da so knjige, kterih je gosp. dr. Vojska 180 poslal sv. Mohorja društvu, ktero jih hoče prepustiti Matici s tem pristavkom, da mu Matica povrne vožníno; o tem svojem pozvedanji naj odbor sporočuje prihodnjemu občnemu zboru, da konečno sklene.

O knjigah, ktere naj bi se za to leto izdale o Matičinih stroških, sporočeval je dr. Iv. Bleiweis ter v imenu začasnega odbora nasvetoval naslednje: 1. Koledar za 1865. leto. Po §. 6. črk. 3. Matičinih pravil ima društvo izdajati vsako leto sporočilo, kaj je storilo društvo, imenik udov itd. To se lahko opravi s koledarjem, kteri po prodaji pride na korist Matici še v druge roke in ne samo udom Matičinim. Letošnji nam je pridobil gotovo mnogo udov; razprodalo se ga je nad 400 iztisov, ki so prišli v roke neudom, in so tako tudi zmanjšali Matičine stroške; — 2. Ker nam je g. Peter Kozler velikodušno podaril zemljovid slovenskih dežel, treba nam je skrbeti, da dobimo tudi tolmača, ki nam razlaga obraz slovenske zemlje. Koristno bo, da se izdá zemljopis slovenskih dežel, in sicer osnovan po knjižici „Vévodstvi Korutaný a Krajina v geograficko-statistickém i historickém prehledu“, ki jo je letošnje leto izdal g. Jos. Erben, profesor na c. kr. viši realki v Pragi. Dr. Bleiweis je bral list, v kterem rodoljubni gosp. profesor na njegovo prošnjo z radostjo privoljenje daje, da se smé njegova češki pisana knjiga, ktera je poseben iztis českega „naučnega slovnika“ posloveniti ter obeta, da bode v kratkem dovršil tudi enak spis o Štajarski, Primorski in Goriški, ter ga slovenski Matici z veseljem za rabo prepustil. Želja je sicer, razglašana od več straní — govorí dalje dr. Bleiweis — da bi dobili popolno zbirko Vodnikovih pesem, ki je Slovencem prvi budnik bil, in pa slavnega Koseskega pesmi v posebni knjigi; al gledé na denarnico Matičino moramo to željo odložiti še za letos.

Trstenjak in dr. Srnec se skladata s tem nasvetom, obá pa želíta, naj se „koledar“ imenuje „letopis Matice slovenske“ in obsega še druge koristne tvarine, in Trstenjak dodaja, naj se izpusté ali vsaj vsako leto ne dodajajo „letopisu“ koledarjem navadne pritikline o koleku, poštah itd.; gosp. Kozlerju in Erbenu pa naj se hvala izreče, da z radostjo podperata Matico; zbor vsklikne „živila!“ „Erbenova knjižica naj se v slovenskem rokopisu pregleda, popravi,

ako je kaj popraviti, pa dodá, kar se morebiti še v njih pogreša.

Dr. Vošnjak želí, da bi se v letopisu naznanjalo vse jugoslovansko slovstvo s krajem, kjer so izšle knjige s ceno vred.

Prof. Janko Pajk govoril je o jeziku, v kterem naj bi se izdavale Matičine knjige; izrekel je željo, da se pisatelji držé navadnega jezika naših slovenskih časnikov in njihove pisave; nikar naj se ne piše po kakem osobnem radovanji vrednikovem in pisateljem naj se ne dela sila.

Svetec: Skrb zarad jezika naj se prepustí odboru, ki bo gotovo izvoljen iz tacih mož, ki so jeziku kos. Gosp. Pajkov nasvèt ni dosti določen, ker časniki se razno pišejo; pisava naj se naslanja na slovnico.

Luka Jeran se sklada s Svetečevim nasvetom.

Dr. Srnec je izrekel misel, da bi bilo knjig premalo za prihodnje leto, ako se izdá le letopis in zemljopisje slovenskih dežel, odboru naj bi skrb bila, da se kmali začne izdajati drugi del (slovensko-nemški) slovnika, kterega je v svoji oporoki naročil ranjki knezoškof ljubljanski Anton Alojzi Wolf, mož blagega spomina. Občni zbor naj sklene, da odbor pozveda, kako da pridemo na pot, da se izdá 2. del Wolfovega slovnika.

Dr. H. Dolenec nasvetuje dr. Prešernov životopis in kritično preiskavo njegovih pesem ter podpéra svoj nasvèt s Prešernovimi zaslugami o našem slovstvu, in s tem, da bi se zdaj, ko še ljudje živé, ki so poznali Prešerna, lahko izvedelo, česar je treba; pozneje bode to veliko teže.

Trstenjak: Jez visoko číslam pesnika Prešerna, vendar mislim, da Matici gré prva skrb, da izdaja knjige tudi prostemu ljudstvu primerne. Dalje je treba skrbeti za mladino; berila za 8. gimnazijalni razred še nimamo; naj bi odbor skrbel, da se kmali izdá. Tudi bi bilo dobro, da Matica naprosi visoko vlado, da ji prepustí zalogo šolskih knjig.

Dr. Bleiweis razjasni okoliščine zarad založbe šolskih knjig; potem pa o Wolfovem slovniku, rekoč: O Wolfovem slovniku je skrb prevzel naš deželni zbor; vsi „akti“ ležé na moji mizi v deželinem odboru. Al dovršiti se ta stvar ne more, dokler ni dovršena Wolfova zapuščina, dokler se ne zvé čisto njegovo premoženje. To pa overajo obravnave škofovega posestva na Štajarskem. Očitno pa pri tej priliki izrečem, da ne jez, ne moji tovarši v deželnem zboru ne bomo iz misli izpustili važne te stvarí. (Pravo, pravo!)

Predlog opravilnega odbora za izdajo letopisa in zemljopisa po Erbenovem spisu je naposled obveljal.

O tretjem odborovemu nasvetu: „kaj bi se počelo z gotovino Matičino“ sklenil je zbor po dr. Zupančevem predlogu: naj se kupujejo obligacije zemljiščine odveze, ktere dežele pa, naj sklene odbor.

O posameznih udov nasvetih oglasil se je dr. H. Dolenec, rekoč: „Vsi tiskarji bi radi tiskali matičine knjige; Blaznik sicer najlepše tiska, a najdraži je. Rekel mi je tiskar, da bi bil lanski „Koledar“ rad tiskal za 50 gld. cenejše, kakor Blaznik. Ne ostanimo pri enem tiskarji; bode naj konkurencija.

Dr. Bleiweis: Opravilni odsek Blaznika ni odločil za matičinega tiskarja; dal mu je tiskati, kar se je dozdaj tiskalo, ker se pri njem največ slovenskih knjig tiska. Ko je knjiga tiskana, lahko vsak reče, da bi jo bil tiskal cenejše. Da se bode tiskar iskal po konkurencii, to se umé že samo po sebi. Menda se Blaznik ne bode ustrašil konkurencije, kajti znano je, da se v njegovi tiskalnici natiskujejo knjige unanjih pisateljev; tako sv. Mohorja društvo ni moglo niti v Celovcu niti v Gradcu najti cenejšega tiskarja, kakor je Blaznik, sicer bi mu ne bilo dalo, ker varčno gospodari, svojih knjig tiskati; tudi g. Janežič je Blazniku dal tiskati svojo slovnico, slovnik in še več druzega. To so dosti očitni dokazi, da tudi opravilni odbor ni hodil napačne poti, ko je dal pravila itd. Blazniku tiskati.

Tako je občni zbor dospel do IX. in zadnje točke v vrsti svojih razgovorov, namreč do nasvetov o premembi društvenih pravíl vsled 12. §. c). Ker je bila ura že odbila dvanajst, zbora voditelj popraša: ali se hoče zbor precej izpustiti v obravnavo, ali se naj pa seja odloží na popoldne. Zbor sklene, da se naj prične obravnava.

Na to si Trstenjak izprosi besede in govorí blizo tako-le: Ne poskušajmo že zdaj prenarejati pravil. Če je prenaredimo, ustavilo se bode delovanje matičinega odbora; treba je bode predložiti c. k. vladi, da potrdi sklenjene premenitve, in rešitev se utegne zakasniti. Naj pokaže prihodnost, ali so pravila dobra ali ne.

Dr. Srnec v imenu mnozih udov zahteva, da se premenjava pravíl vzame v pretres.

Svetec govorí zoper vsako premembo, rekoč: Prezgodaj so prišli nasvetje o premembi; saj nimamo skušnje ne za ta pravila, ktere zdaj imamo, še manj pa je imamo za nasvetovane premembe, nikar ne odložimo delovanja; žalostni izgled, kam da peljejo prenagle premembe, nam je slovaška Matica, kteri je bilo delovanje ustavljeno ravno zavolj prememb, tako, da je bila primorana prositi, naj ji ostanejo prva pravila. — Vrh tega se nadjamo nove splošne društvene postave, takrat bode na svojem mestu, da naslanjaje se na njo premenjamo pravila, ako skušnja pokaže, da niso dobra. Jez torej podpéram Trstenjakov nasvèt: pravila naj se zdaj še ne spremené.

Zborovo glasovanje je po veliki večini potrdilo Trstenjakov predlog.

S tem sklepom pa je bil dovršen program — bila je dovršena obravnava prvega občnega zbora Matice slovenske — in sicer, kakor se nadjamo, na korist slovenskega naroda in na vsestransko zaupanje. Prvi občni zbor Matice slovenske jasno je dokazal, da je naš jezik zmožen za vse javne obravnave. Naj si to „ad notam“ vzamejo vsi, ki še dvomijo nad zmožnostjo slovenskega jezika kot parlamentarnega jezika.

Naposled Trstenjak povzame besedo, da zahvalo izreče opravilnemu odseku za njegov dosedanji trud, g. mestnemu županu, da je zboru prepustil mestno dvorano, in sklene svoj govor z besedami: „Bog živi Ljubljančane, vse kranjske brate, cesarskega komisarja“ ter vsklikne: „Vse za vero, cesarja i domovino!“

O poli dveh je bila seja končana.

Gospodarske stvari.

Dobri sveti svilorejcem.

Spisal vodja svilorejnega društva v Vratislavi na Šlezkem.

(Konec.)

Kar se je tista ptuja kužna bolezen zatêpla tudi med naše črviče, pazijo svilorejci na rožiček, ki ga ima gosenica na zadnjem koncu života, češ, da na tem rožičku se prikažejo prva znamenja bolezni. Ako je konec (špica) tega rožička bel in čist, jim je to dobro znamenje; ako je črnikast, slabo je znamenje.

Drugo in gotovo znamenje zdravih gosenic je zraven tega, da rade žró in da lepo enakomerno rastejo, njih blato. Blato zdravih gosenic je trdo, temnozeleno, pri koncih ostrorobato, kakor odrezano, ob straneh pa tako podolgoma nabrano, kakor da bi bilo iz več klinčekov sestavljeno. Kadar pa se bolezen v čevih ali prav v

prebavilih prikaže, ni blato več tako ostrorobato in je svetlozeleno.

Zdrave gosenice so pri obili in zdravi krmi 4. ali 5. dan poslednje dôbe jako čedne in tako lične, da jih je veselje viditi. Večidel so po hrbtu nekako živo pisane, druge pa popolnoma bele kakor mleko. V 12 do 24 urah, predno se zapredejo, se pa jako spremené; koža dobí nekako vmazano barvo, in ker se zeló iztrebujejo, pa ne žró več toliko, postanejo nekoliko manjše. Ravno, predno se zapredejo, je zadnje njih blato veliko svetlejše, in mehko in brez vseh prejšnjih brazdec. Ravno tako iztrebi gosenica, predno se zaprede, tudi obilo svetlega soka iz sebe.

Če je takrat, kadar se črviči zapredujejo, v hramu 18 do 20 stopinj gorkote, so gosenice veliko bolj žive, kakor pri niži toploti. Pri hladnem vremenu se mora potem, ko so posteljišča očedena bila, in dobro prezračena, gorkota na 18 stopinj povzdigniti. Da bi se pa hram še bolj razgrel, se nam ne zdí dobro. Tukaj svetovamo godne gosenice, ako se jim ne ljubi okrog laziti, v zapredališča preložiti. To je prav lahko in hitro delo, ker se gosenčice brž primejo z nožicami. Godne gosenice se razun barve tudi po tem poznajo, da se, ko se iz mesta na mesto z lese pobirajo, ne upirajo; še požrešne in za zapredenje ne pripravljene pa se prav čvrsto lés držé in se ne dajo lahko z njih pobrati.

Najgorša priprava za zapredališče so in ostanejo Davril-ove utice, ktere ob enem za lese gosenicam med rejo služijo. Lahko se reče, da ostanejo koristne, če se le kolikor toliko skrbno ž njimi ravná, 20 do 30 let, in pri vsem tem so tudi bolji kup, kakor druge enake priprave. Kdor nima Davril-ovih zapredališč, naj obloží lese ob straném z ogeršično slamo, bičjem, brezovimi šibinami, oblanci ali pa z navadno slamo, zavitim papirjem itd. in gosenice se mu bodo tudi zapredle.

Gosenica 3 dní potrebuje, da kokon (mešiček) popolnoma zaprede. Potem preide še nekoliko dní, predno se v pužo (Puppe) spremení in strdi — od začetka je mehka kakor sirovo maslo. — S tega naj si svilorejci nauk posnamejo, da tisti mešički (kokoni), ki se za pleme odberó, se ne smejo sèm ter tjè premetavati, ampak se morajo polahkoma na odločeni kraj polagati. Pri hudem potresu štrka puža naglo gori in doli v mešičku, in to ji je škodljivo.

Pametno dela oni svilorejec, ki mešičke še le 6. dan po zapreji poslednje gosenice iz zapredališča pobere.

Res prav čudno je, kako naglo se živeči mešički segrejejo, če se jih obilo na kup nameče. Napolni ž njimi, na priliko, kako navadno cajno (košaro), in sezi čez kake pol ure v njo, in čutil boš, da so se že precej segreli. In ravno ta gorkota je črvičem jako neprijetna, štrkajo po mešičku sèm ter tjè, in ni čuda, da iz zdravih gosenic potem pokvečeni metulji prilezejo. Zato se morajo mešički, ki so se že iz zapredališča pobrali, plitvo, le kake tri prste na debelo, razgrniti.

Kdor hoče žive mešičke dalje poslati, naj ravná tako-le: Košare s trdnim pokrovom so za tako poslanstvo najbolje. Dene se jim na dno slame za kaka dva prsta na debelo, na njo mešičkov, skor ravno tako na debelo, potem zopet ena lega slame, na njo zopet mešički, dokler ni košara do vrha polna. Predno se kokoni v košaro naložé, se morajo slabeji odbrati, ker bi jih utegnili drugi potreti in razmečkati.

Slama vmes obvaruje, da se kokoni ne segrejejo, brez nje jih ni varno nikamor pošiljati.

Obrtnijske stvarí.

O postavi,

ktera brani pravico trgovskih mark.

Govor dr. Tomanov v državnem zboru. *)

Ker sedanja postava še trgovshih mark domačih obrtnikov dostojno ne varuje, kako moremo skrbeti pred za ptuje kakor za domače? Gospôda moja! Kdor fužinarstvo avstrijsko, vzlasti štajarsko, koroško in kranjsko pozná, kako je nekdaj cvetelo in dandanašnji konec jemlje, mora pač resno vprašati: od kod to? in kako naj bi se pomagalo, da se otmè, kar je še oteti mogoče?

Vzroki so dvojni: eni taki, za ktere vlada nič ne more, drugi pa taki, ki so odvisni od upljiva vladinega.

Vlada ne more za to, da je fužinarstvo v ptujih deželah, kakor v Belgii, na Švedskem, Angležkem in Pruskem na viši stopnji.

Vlada pa more za to, da premalo spodpada napredek in premalo skrbí za nauk v tem obrtnijstvu, — da manjka kapitala in ga je težko dobiti, — da srebrni denar nima vrednosti, zdaj poskakuje, zdaj pada, — da Avstrija nima primernih kupčijskih pogodeb, zlasti z laško deželo, kamor je nekdaj toliko naše železnine šlo, — da se je južna železnica prodala in se zlajšuje vvaževanje ptuje železnine, — visok davek in malo varstva domá in na ptujem. Samo o poslednjih dveh vzrokih hočem nekoliko več govoriti.

Gospôda moja! Železninarstvo je bilo nekdaj surovemu (brutto) davku podvrženo, zdaj pa je čistemu (netto steuer). Bridko je bilo za fužinarstvo, od vseh straní stiskano, da se je najviši znesek s 5 odstotki, ki ga je vlada kot davek od čistega zneska zahtevala, v pravi dohodkini davek premenil, kar je storilo, da je zdaj ta davek tudi vsem prikladam podvržen. Bridko je bilo za fužinarstvo, da se je davek svobodne rudosledbe za odvrnitev poljske zaprtije vpeljal, pri kteri naredbi se zgodí, da po tem pravični z nepravičnim kazen trpí. Kaj pa se je na Pruskem zgodilo, ko je bil pri nas ta davek vpeljan? Davek za železníno je nehal, in tako je lahko mogoče, da se prusko, belgiško in švedsko železo pri nas cenejše dobí kot domače, če tudi mora visok col plačevati.

Da marke štajarskih fužinarjev ne v našem cesarstvu ne zunaj na ptujem ne vživajo dostojnega varstva, tožili so Štajarci. Pa ravno tako morejo tožiti tudi Korošci in Kranjci. Marke naših domačih fužinarjev ponarejajo ptujci, da, ker je naše železo obrajtano, svoje blagó z našimi markami lože spečajo. S takim ponarejanjem mark pa se še domačemu blagu velika škoda godí, ker ptuji trgovci take sodčke, tružice, bančice ali lodrice narejati dajo, kakoršne so pri nas na Kranjskem navadne, potem jih za tri četrti napolnijo s svojim slabejim blagom, na vrh pa denejo naše bolje železníne: žebljev, píl, kos itd., na vse to pritisnejo marko kakega našega fužinarja, in tako sleparijo kupca.

---

*) Trgovske marke so posebna znamenja, ki jih vtiskujejo fabrikantje, fužinarji in drugi obrtniki na svoje blago, da se tako razločuje od vsacega druzega. Ker pa je sleparstvo dandanes zeló navadno, da si celó nič ali maloznani fabrikantje, fužinarji itd. natiskujejo na svoje blago znamenja (marke) dobroznanih in čislanih fabrik ali fužin, je ministerstvo državnemu zboru izročilo postavo, ktero naj pa tudi ptujim trgovcem varuje njih marke. Ker pa še domači obrtniki niso varni goljufnega ponarejanja svojih mark, je med drugimi tudi dr. Toman se potegoval pred vsem za varstvo mark domačih obrtnikov; al žalibog! brez vspeha.

Al te sleparije še ni konec! Celó ptuje ladije zahajajo po morji v Trst in Benetke s ptujo železníno, pa odzunej tako opravljeno, kakor da bi bila naša, in ker je blago z mašinami delano, pa ne kovano kakor naše, ga lahko cenejše prodajajo, in tako se velika škoda godí domačim.

Po vsem tem, gospôda moja, ni varno osnovati postave, ktera ptujim obrtnikom varuje njih marke v našem cesarstvu, ker ptuje dežele ne spoštujejo mark naših domačih obrtnikov tako, kakor bi imele spoštovane biti.

Ozir po svetu.

Pisma iz Srbije o Srbii.

(Konec.)

Mesto Kragujevac je, kakor srbska mesta in sela sploh, precej razprostrano; na velikem prostoru stojí kakih 1200 hiš. Hiše pa ne stojijo v redu po šegi evropskih mest, ampak vse križem so raztresene po lepih, z velikimi plankami ograjenih vrtih. Kakor sem že rekel, se ograje vlečejo po vsej srbski zemlji, kroz polje, hoste, sela in mesta; razloček je samo ta, da so po kmetih ograje iz klad narejene, ki so klada vrh klade naložene; po mestih so planke in te stojijo po koncu, druga poleg druge. Hiše v Kragujevcu so večidel lesene, lepo pobeljene in z žlebato opeko krite. Nekoliko je pa tudi prav lepih zidanih hiš. V Kragujevcu ni še nobene cerkve; zdaj jo bojo zidali; dozdaj imamo samo neko hišo, kjer se opravlja božja služba. Zraven cerkve visijo v nekem, golobnjaku podobnem lesenem poslopji trije mali zvonovi. Pri tem hramu božjem je mala hišica, v kteri in pri kteri je druga leta bila národna skupščina. Kroz sred mesta teče mala in plitva voda Lepenica, ktera pa je lansko poletje in tudi v jeseni grozno narastla, polja in mesta zalila in grozno škodo naredila. Na levi strani Lepenice so gradovi, v kterih je knez Miloš prebival; zdaj so prazni; pred gradovi je lep, širok prostor, pa večidel mehak od globokega blata. Veči del mesta stojí na levi obali Lepenice. Tukaj je dolg trg, na obeh straněh pa so v lepem redu lesene, z opeko krite štacune. Po nekterih je videti lepo blago, tudi krinolina je že do sem prispela, videli smo to robo francozke kulture tudi v teh štacunah. Na sredi trga je velik sv. križ. Unkraj Lepenice ste dve kosarni z veliko orožno fabriko, kjer se lijejo topovi, krogle, delajo puške, bajoneti, vojni vozovi in druge vojne priprave. V tej fabriki dela kakih 300 vojnikov, 200 jetnikov topčiderskih, in mnogo civilnih ljudí raznih dežel, posebno naših severnih bratov Čehov je dosti v tej fabriki. Opravitelstvo vzdržava na svoje stroške kakih 200 malih srbskih fantičev, da se v tej fabriki raznih umetnosti in rokodelstev učijo. V Kragujevcu je načelništvo okrožno in srezko, tudi je tukaj okrožna sodba, in druga nadležatelstva, jedna gimnazija in male šole za možke in ženske otroke. Tukaj je izvan stoječe vojske tudi krog sredotočne narodne vojske. Tudi čitavnico imamo tukaj. Meščanje živijo večidel od trgovine in rokodelstva. Rokodelci so tukaj vsake baže, samo usnarjev po Srbii nisem še videl; pa Srbinu jih tudi ni treba; on zakolje kako žival, pa odere kožo, in evo, opanke! Ulice v Kragujevcu in véliki trg imajo lep in dober kamniti tlak. Mesto ima več lepih prostorov, kteri bojo kdaj gotovo mesto lepšali, tako lepi veliki prostor pri Lepenici pred knezovimi gradovi, — lep in velik prostor na sedanjem živinskem trgu, kamor že zdaj les in kamnje vozijo za prihodnjo cerkev, ktere pobožni Kragujevčani že težko pričakujejo. Okoli tega velikega prostora so že zdaj lepe hiše. Na levi strani tega trga teče majhen potoček v Lepenico. Reka Lepenica in omenjeni potok pa nista čista, ker se vse v nju meče; tako se jima pa tudi odtod zavera, in ob povodnji potop mestu naklanja, ktero je že mnogo škodo in nevarnosti pretrpelo.

V Kragujevcu je vsako soboto tržen dan in duhana, čebule, česna, paprike dobiš ob sobotih tukaj na cente, tako tudi vina, rakije, drv in živali vsake baže; perutnine, goveje in ščetinaste. Navada je tukaj, da vse, kar je za hišo treba, le možki kupujejo. Ženske podnevi ne vidiš nikjer, tudi ponoči ne gre nobena nikamor brez moža. Gospod gré na trg, pa kupi mesa, jajc, kokoš in drugih potrebnih rečí, pa jih tira sam domú. Sploh se ženske redko vidijo izvan praznikov, kadar grejo v cerkev.

Kragujevčani sploh, možki in ženske, se po lepi narodni šegi nosijo. Navadno spijo na lepo pogrnjenih trdih tleh. Postelj in miz le redko vidiš tudi pri gospodi. Ženske, tudi gospé, nosijo domá coklje, pa imajo lepe nogovice, ki si jih same spletajo. Na čast Srbkinjam moram povedati, da se tako lepe nogovice nikjer ne dobijo, kakor jih one pletó; tudi tako lepega platna ne, kakor ga one tkajo. Čudno je, da za to lepo in umetno blago srbskega naroda nihče ne vé, ampak narod sam. Možki, tudi gospodje, imajo obleko iz domačega sukna in platna. Činovnici (uradniki) imajo svojo uniformo, pa se raji v narodni obleki kažejo. Kakor sem rekel, tudi krinolina ni tukaj po štacunah bela vrana več. Ženske so tedaj preskrbljene z evropejsko kulturo; al za možke se še ni skrbelo; ne vidiš niti visokega klobuka niti modernega fraka, pa tudi ni gotovo, da na svojo narodnost ponosni Kragujevčan bi se ne smejal, ako bi videl te inostranske prikazni. Da, še tesne hlače se mu nikakor ne dopadajo; tem širje so, tem lepše so. Na glavi mu je narodna kučma in fes čez vse.

Kragujevčani so premožni, skoraj sploh bogati. Proletarijata (beračunov) ni, tatvine tudi ne. Da pridejo dunajski ali tatje druzih krajev sem, kmali bi obogatéli, ker Kragujevčani svoje blago skoraj nič ali pa prav slabo, samo na videz, zapirajo; poštenje tukaj veljá.

Ravno ko to pišem, dojde mi povelje od vojnega ministerstva, da moram iti po vsem okrožji, ki je sila veliko, preiskavat fante in možke za stoječo in narodno vojsko (armado). Predno bo moj dopis v beli Ljubljani, sem že dalječ v notranjski deželi okoli Čačka in Karanovca, blizi Smedereve in Beligrada, ali Bog ve kje.

Kakih 50—60 dní mislim, da se bom zdaj po deželi klatil. Kar bom našel in videl, hočem vam povedati, ako vam je drago. Srčno pozdravljam vse Slovence. Z Bogom! Dr. Janez Podliščekov.

Zabavno berílo.

Ženski strah.

Neki pisatelj piše: „Jez sem videl ženske, ktere so se bale peljati se na vozu, češ, da bi mogel konj uiti; jez sem videl ženske, ktere so se bale stopiti v čoln, češ, da bi se utegnil prevrniti; jez sem videl ženske, ktere se niso upale čez travnik iti, bojé se, da bi ne bilo preveč rôsno; al nikdar nisem ne ene videl, ktera bi se bila bala — „možiti se!“

Pisarski vék.

Kratkočasno je sedaj na sveti:
Vse je pisano pozim', poleti.

Najbolja slovnica.

Najbolja tista slovnica,
Ki ima prsa materna.

Nemškutarjem.

Kdor, da Sloven'c je Nemec, piše,
V popku naj možganov iše.

Teoretikarjem.

Če ne skušaš, veš, kar bereš,
S svedrom večkrat kravo dêreš.

Od kodi to, da zdravi očála nosijo?

Nekdaj, prav'jo, so komarja kláli,
Mladi držat so ga šli z očáli,
Tak navadli se očál nosít'
Pa komarje tudi potlej lovit'.

Dopisi.

Iz Dunaja 15. maja. — Žalostno slovesnost smo včeraj obhajali dunajski Slovenci. Ni še dolgo, kar je umrl M. Derbič, učenec zdravstva v 4. letu, včeraj pa smo pokopali Antona Ogrinca, pravoslovca v 2. letu, bratranca Viljelmovega. Kmali po novem letu ga je pljučna bolezen spravila na smrtno posteljo; veliko je trpel skoz cele 3 mesece; v petek 12. maja zvečer je sklenil Anton svoje mlado življenje. V nedeljo popoldne ob 6. uri se je zbrala obilna množica slovenskih dijakov in druge gospôde na „Landstrasse", in tovarši ranjcega so truplo njegovo nesli k sv. Roku. Po duhovnem opravilu so naši izurjeni pevci v cerkvi zapeli Riharjev „credo", in vidno je ginila resna pesem vse pričujoče. Potem smo truplo na mrtvaškem vozu spremili na pokopališče sv. Marksa, tje, kjer med drugimi počiva tudi slavni naš Kopitar. Milo je sijalo večerno solnce, ko smo za ranjcim v grob metali bele vence, med tem pa so mu v slovó zadoneli zadnji glasi slovenski. Jenkova „na grobih" in Tomažičevo „slovo" ste vabile solze za dragim pokojnikom, ki je bil jako blagega srca. „Dragi Anton! Bog te obvaruj", tako so se poslavljali tovarši od groba. Na grobu, nalašč za-nj kupljenem, bode stal lep kamniten spominek; „Novice" pa naj blagovolijo sprejeti še te vrstice kot

Spominek na prijatlov grob.

Padala je mrzla slana
Na pomladnji tvoj obraz,
Stiskala te smrtna rana,
Rahli je govoril glas:

„Z Bogom, vi prijatli mili!
Z Bogom, moj slovenski dom!
V tuji bodem spal gomili,
Dokler spet se zbudil bom."

„Dragi oče! mila mati!
Sestra! dajam vam rokó.
Al preveč nikár jokati,
Vsem osoda taka bo."

„Lepše solnce unkraj sije,
Tam ne seka smrtni meč,
V krogih rajske harmonije
Ne bo solz — ločitve več!"

V zoru poznem glas izgine.
Z Bogom, dragi! mirno spí.
V krilu lepše domovine
Spet dobé te žalostní!

A. Okíški.

Iz Boštajna na Dolenskem 22. maja. = Strašno suša razsaja po naši okolici pri Savi. Zavoljo dolge zime in velikega snega se nam je kmetiško delo vse skupaj spravilo, tako, da zdaj namesti z matiko še le s krampi nograde okopujemo, in z železnimi štangami luknje za nogradske kole delamo, čeravno so trtine mladike po 2 čevlja dolge. Bog vé, kaj bo iz tega. Poljska setev, naj je spomladna ali jesenska, vsa je slaba, redka, in majhna; največ spomladín ne more iz zemlje priti zavoljo presilne suše. Po polji po sredi krajev je še nekaj zelenega, razori pa so prazni; zeló se je bati, da ne bodo tudi žitnice prazne. Slaba bo tudi za živinsko klajo; naj bi precej od konca vsak kmetovavec skrbel živino zmanjšati in k svoji klaji primeriti, da mu ne bo pozneje treba klaje predrago kupovati ali pa svojo živino precenó prodajati. Bodi nam milostljiv Bog! — To je še sreča, da smo lansko leto strašno govejo kugo kmali v kraj ugnali. Vzrok temu pa je bilo, da smo mi po vsi svoji moči cesarske postave natanko spolnovali, to se vé, da le s pomočjo dobroizvedenega dr. J. Bleiweisa in pa skrbnega c. kr. okrajnega adjunkta in c. kr. okrajnega zdravnika iz Radeča, kterim se je za spolnovanje danih ukazov pridružil marljivi naš župan Jožef Dermel. Vsem tem gospodom tedaj velika hvala! Naši deželani pa naj si nauk posnamejo iz tega, da le z združeno pomočjo brž o začetku se more zatreti grozna morivka.

Iz Senožeč na Notranjskem. *(Očitna zahvala.)* Od senožeškega g. župana Demšerja smo prejeli sledeče zahvalno pismo: „Župane senožeških sosesk, ktere so prejele podporo v znanem revnem svojem stanu, si priznavajo za svojo sveto dolžnost, da se v imenu vseh, ki so v tem okraji prejeli zdatnih milodarov srčno in očitno zahvaljujejo pred vsem Njih veličan, stvu cesarju in presvitli cesarski rodovini, potem Njih eksc. gosp. grofu Grüne-tu, vsem čast. družbam in milosrčnim dobrotnikom za obilo miloščino, pa tudi Njih eksc. c. kr. deželnemu gosp. poglavarju baronu J. Schloissnigg-u, da je tako hitro in s tako gorko besedo klical dobrotnike nam na pomoč, po kteri smo tako dobrega mnogovrstnega semena dobili; zahvaljujemo se pa tudi občespoštovanemu c. k. okrajnemu predstojniku gospodu Štef. Klančiču za njegov trud, njegovo milosrčnost in skrb, da so miloščino dobili le pravi reveži, in da je priljudnemu uradniku g. Jan. Troha-tu izročil delitev milodarov, ki je ž njo imel veliko dela. Srčni tej zahvali dostavljamo še zagotovilo, da hvaležna srca obdarovanih siromakov vsaki dan pošiljajo gorko molitev do Vsegamogočnega v nebesih: naj vsem blagim dobrotnikom obilo povrne vse, kar so revežem dobrega storili!"

Iz Ljubljane. V četrtek je 1. razred volil mestne odbornike; snidlo se je 116 volivcev, ki so izvolili gospode: Jož. Blaznika, P. Auer-a, Fr. Resmana, Fr. Sovana in dr. Jer. Zupanca, tedaj od konca do kraja vse, ki so bili po mestjanskem odboru v „Novicah" in „Triglavu" priporočani. Ker tako sijajno še nikoli ni zmogla naša stran kakor to pot, da med petimi kandidati so vsi izvoljeni bili, čeravno je znano, kako silno je nasprotna stran vse svoje žile napenjala, se v svojem priporočilnem listu tudi „bürgerliches Comité" imenovala, da bi zmešala priporočilo, in po tri obdelovavce pošiljala nad enega volivca itd. itd., pa ji vse to vendar ni nič pomoglo, ni čuda, da bridke solze v prozi in poezii pretaka „Plauderer" v sabotni „Laibacherci." Le ene in najprimerniše pesmice se ni spomnil „Plauderer", namreč te, ktera laški poje: „Tempi passati, che Berta filava." Da je „Triglav" tudi o tej zadevi pregnal že mnogo mègle iz Ljubljane, pokazalo se je pri volitvah očitno.

— Po dopisu c. kr. deželne general-komande zagrebške c. k. deželni vladi kranjski od 16. maja se je goveja kuga, ki je v vojaški granici že popolnoma potihnila, pretekli mesec vnovič prikazala v vojaški Siski. Čeravno so zbolelih prvih 7 goved brž pobili, je kuga zgrabila vendar še 16 goved, izmed kterih jih je 6 poginilo. Sl. general-komanda pravi, da se je brž vse storilo, da se zatare kuga na tem prvem mestu.

Zakaj pa na novo zbolelih 16 goved, niso vseh brž pobili, ne vemo.

— Nabera za bolnišnico otročjo v Ljubljani kaže po poslednjem „Triglavu“ 1838 gold. 24 kr. Žalostno, pa še bolj čudno je to, da nekteri zdravniki ljubljanski nasprotujejo tej dobrotljivi, v druzih mestih že davnej vpeljani napravi, ktera revnim starišem polajšuje skrb za bolne otroke.

— Pretekli teden je v bolnišnici tukajšni neki bolnik čez okno z druzega nastropja sifilitičinega razdelka skočil na dvorišče in si nogo tako zlomil, da so mu jo morali odžagati. Ali se zdravnikom ni zdélo, da se mu je pamet že prej zmešala ali pa je nanagloma iznoril in se tako končati hotel, ne vemo; to pa je gotovo, da je marljivo paziti treba, da se take nesreče ne godijo.

— Do 28. dne t. m. trpí v kazini razstava malarij, ki jih za majhno plačilo na ogled stavi avstrijsko društvo za umetnosti.

— Ker Sokolci in čitavničini pevci v četrtek popoldan ob 5. uri pogreb svojega tovarša, umrlega g. Franca Križaja spremijo, se v „Triglavu“ naznanjeni izlet „Južnega Sokola“ v Št. Vid nad Ljubljano na nedeljo 28. maja popoldne ob treh preloží.

— Pevsko društvo „Kolo“ v Zagrebu napravi 24. dne t. m. slovesno besedo. Popeval se bo med drugimi pesmami tudi slavni zbor „Kdo je mar“ našega dr. B. Ipavca.

— Fotograf na tržaški cesti je brž drugi dan storil, kar smo mu svetovali v poslednjem listu. Prav tako!

— *(Prošnja častitim unanjim udom čitavnice ljubljanske.)* Ker nekteri gospodje udje še niso odrajtali letnega doneska, pa tudi po pravilih niso odboru naznanili odstopa, jih uljudno prosi odbor, da blagovolijo g. blagajniku kmali odrajtati zaostalo plačo.

Odbor čitavnice.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Ko je v zbornici poslancev dunajskega državnega zbora bila postava za novo železnico erdeljsko sprejeta, je prišla na vrsto vroča razprava zastran nove kupčijske in colne pogodbe, ki naj jo država avstrijska sklene s državo prusko. Poročnik Brestl je v imenu večine dotičnega odbora priporočal zbornici, naj se ne bojí sprejeti te pogodbe, ker dobiček za naše cesarstvo bo veči kakor škoda, — poročnik Skenè pa je v imenu manjšine odborove odbijal sprejem te pogodbe, ki bode nesrečna našemu cesarstvu, rekši, da ptuje blagó bode po tej pogodbi vrelo v naše cesarstvo in zatiralo naše domače obrtnike, fužinarje itd.; nad 100 milijonov gold. moramo že vsako leto za naš dolg pošiljati na ptuje, po tej pogodbi bo še naš denar za ptuje blago romal v ptuje dežele. Čeravno so s tehtno besedo veljavni možaki se branili proti tej kupčijski pogodbi in so od vseh krajev našega cesarstva dohajale zbornici prošnje, da naj ubrani to nesrečo domačemu obrtnijstvu, vendar vse to ni nič pomagalo, kajti povečini glasov je bila kupčijska pogodba s prusko (prajzovsko) državo sprejeta. Čuden komentár k temu liberalnemu sklepu nam naznanjajo dunajski časniki, da je te dní okoli 300 delavcev zunaj dunajskega Novega mesta (Wiener Neustadt) taborovalo pod prostim nebom, ki brez dela na Dunaji grějo na Ogersko živeža iskat. — Presvitli cesar je 19. dne t. m. sprejel kneza črnogorskega. V pondeljek je imel odpotovati v Beligrad, kjer ga hoče, kakor piše „Srbobran“, srbski knez, kteri nima otrók, posinoviti, in s tem ubraniti, da Srbi ne pokličejo Karagjorgjeviče (prejšnjo knežjo rodovino) nazaj. — C. k. ministerstvo je sklenilo, da nehajo po vsem cesarstvu šole za kirurge (padarje), ker s polovičarji, naj so ali le samo dohtarji zdravilstva ali samo kirurgi, ljudém zlasti na deželi ni nič pomagano; zdravik naj je cel mož, to je dohtar zdravilstva in ranocelstva ob enem. — Velika kmetijška razstava na Dunaji je za mesec maj prihodnjega leta odločena; stroški so cenjeni na 77.000 gold. — Štajarski deželni odbor je prosil ministerstvo, naj bi dovolilo, da se od kmetov namesti denarja za davek sprejemajo kmetijski pridelki. Ministerstvo ni dovolilo, a reklo, da se v sili more kmetom za nekoliko časa odložiti plačilo davka. — Ko pri nas tožimo, da ni kapljice dežja, se sliši iz Českega, Tirolskega in druzih dežel o velikih plohah in toči. — Cena pšenice je v Siski na novo poskočila; banaška stojí po različnosti teže od 3 gold. 20 kr. do 3 gold. 80 kr. vagán. — Najvažnejša politična novica zdaj je ta, da sv. oče se utegne vendar le sprijazniti z laškim kraljem o cerkvenih zadevah, čeravno se je pred malo dni pisalo, da se je vse pogajanje razdrlo. Kakor se je pred govorilo, da to nikakor ni mogoče, kramljajo zdaj nekteri, ki v jajcu dlake iščejo, da ta prijaznost utegne Avstrii nevarna biti, in že spravljajo to, da se naša armada na Laškem ne bo zmanjšala, v nekako zvezo. — Čemu pa je bil Garibaldi iz Kaprêre, svojega doma, v Florenco povabljen, se ne vé. — 14., 15. in 16. dne so v Florenci, rojstnem kraji preslavnega laškega pesnika in pisatelja „nebeške komedije“ Dante-a Alighieri-a, z veliko slovesnostjo praznovali šeststoletnico njegovega rojstva. Tudi učeno srbsko društvo v Beligradu je znanega državnika italijanskega gosp. Vegedzu naprosilo, da ga pri tej svečanosti zastopa v Florenci. Ta Italijan je spisal knjigo „o slavenskih naselbinah v Italii“ in jo posvetil srbskemu knezu. Kakor „Umni Gosp.“ piše, so pri tej priliki tudi nekteri Italijani Goričani, pozabivši slovenske zemlje, hotli prevroče obhajati vseitalijanski dan, pa so se — nehoté pomirili. — Poslednje dni so se trosile čudne novice po svetu, da so hotli cesarja Napoleona v Algieru, cesarja Maksa v Mehiki umoriti; al kmali se je zvedilo, da so te govorice laž.

Milodari.

Gospod Val. Pleiweis za pogorelce v Globodolu 5 gold., za pogorelce na Vrhu 5 gold.

Kursi na Dunaji 23. maja.

5 % metaliki 70 fl. 85 kr.	Ažijo srebra 107 fl. — kr.
Narodno posojilo 75 fl. 95 kr.	Cekini 5 fl. 19 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 22. maja 1865.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. —. — banaške 4 fl. 10. — turšice 2 fl. 82. — soršice 2 fl. 90. — rež 2 fl. 60. — ječmena 2 fl. 36. — prosa 2 fl. 72. — ajde 2 fl. 80. — oves 1 fl. 92.

Loterijne srečke:

V Gradcu / na Dunaji } 20. maja 1865: **14. 79. 15. 84. 30. 36. 51. 45. 48. 83.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 31. maja.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.